

Kur'an'da Lût Kıssası Bağlamında Hz. Lût'un Örnekliliği*

The Exemplary Role of Prophet Lot in the Context of the Qur'anic Narrative of Lot

Meryem VAR**

Hatice AVCI***

Abstract

Prophetic narratives in the Qur'an constitute one of the principal modes through which the individual and social dimensions of the divine message are conveyed. These narratives are not merely historical accounts of past events; rather, they are didactic texts through which moral values, social responsibility, and exemplary personality models are constructed.

The main aim of this study is to examine the exemplary attitudes demonstrated by Prophet Lût attitudes in terms of individual and social exemplarity. By approaching the story from a Qur'anic perspective, the study focuses on Prophet Lût's exemplary personality and the behaviors that serve as a model for both the individual and society. Instead of adopting judgmental or reductionist readings, the study evaluates the elements of warning, exemplarity, and responsibility together within the Qur'an. Accordingly, the central research question of the study is: Which moral principles and forms of responsibility are constructed at the individual and social levels through the attitudes demonstrated by Prophet Lût in the Qur'anic narrative? Within this scope, Prophet Lût's exemplary stance is analyzed particularly to moral consistency, a sense of responsibility, and adherence to divine standards.

A review of the literature indicates that the story of Prophet Lût has predominantly been examined within the context of moral deviation and divine punishment. In contrast, the exemplary stance within the narrative has not been sufficiently analyzed. Although comparative studies analyzed independently and in depth in relation to social exemplarity. Most studies approach the narrative through specific moral prohibitions or destruction accounts, thereby placing Prophet Lût's principled stance and its role in fostering social moral awareness in a secondary position. This gap in the literature constitutes the primary motivation of the present study, which aims to highlight the function of Prophet Lût's exemplary attitudes in the construction of social morality in the Qur'an.

The study concludes that the story of Prophet Lût should not be regarded solely as a narrative of destruction, but rather as a comprehensive Qur'anic account that constructs moral awareness and responsibility through exemplary behavior.

* Bu çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmekte olan "Kur'an-ı Kerim'de Geçen Peygamber Kıssaları Bağlamında Erkek Şahsiyetinin İnşası" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tefsir Anabilim Dalı, meryemvar26@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, h.avci@ogu.edu.tr

By moving beyond polemic-centered readings, the study foregrounds the exemplary personality and principled stance of Prophet Lût, emphasizing the constructive dimension of the Qur’anic narrative. In this respect, Prophet Lût’s attitudes offer a universal model of moral consistency and responsibility for those to whom the Qur’an addresses itself, highlighting the Qur’an’s holistic aim of shaping both individual conscience and social moral order.

Keywords: Qur’an, Prophet Lot (Lût), Social Exemplarity, Prophetic Narratives, Moral Responsibility.

Öz

Kur’an -ı Kerim’de yer alan peygamber kıssaları, ilahî mesajın bireysel ve toplumsal boyutlarını görünür kılan temel anlatı biçimleri arasında yer almaktadır. Bu kıssalar, yalnızca geçmişte yaşanmış olayları aktaran tarihsel anlatılar olmayıp, aynı zamanda ahlaki değerlerin, toplumsal sorumluluk bilincinin ve örnek şahsiyet modellerinin inşa edildiği öğretici metinlerdir.

Bu çalışmanın temel amacı, Hz. Lût kıssasını merkeze alarak Hz. Lût’un kıssa içerisinde ortaya koyduğu örnek tutumları toplumsal ve bireysel örneklik bağlamında ele almak ve bu tutumların birey–toplum ilişkisine dair bulunduğu ahlaki ilkeleri ortaya koymaktır. Çalışma, Hz. Lût kıssasını Kur’an perspektifinden inceleyerek onun örnek şahsiyetini ve bu şahsiyetin birey ve toplum açısından model teşkil eden davranışlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Yargılayıcı ve indirgemeci okumalar yerine, Kur’an’ın anlatım dili içerisinde uyarı, örneklik ve sorumluluk unsurlarının birlikte değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın temel problemi şu şekilde belirlenmiştir:

“Kur’an’da yer alan Hz. Lût kıssasında Hz. Lût’un sergilediği tutumlar, bireysel ve toplumsal düzeyde hangi ahlaki ilkeleri ve sorumluluk bilincini inşa etmektedir?” Bu çalışmada özellikle ahlâkî tutarlılık, sorumluluk bilinci ve ilahî ölçülere bağlılık çerçevesinde Hz. Lût’un örnek tutumu analiz edilmektedir. Böylece Kur’an kıssalarının şahsiyet inşasına katkı sağlayan evrensel örnek davranış biçimleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Literatürde Hz. Lût kıssasının çoğunlukla ahlaki sapma ve ilahî azap temaları çerçevesinde ele alındığı, buna karşılık Hz. Lût’un kıssa içerisindeki örnek duruşunun yeterince incelenmediği görülmektedir. Mevcut literatür incelendiğinde, ilahî kitaplarda yer alan kıssa anlatımlarının karşılaştırmalı biçimde ele alındığı çalışmaların bulunduğu; ancak Hz. Lût’un kıssadaki tutumlarının toplumsal örneklik bağlamında müstakil ve derinlemesine bir analize konu edilmediği anlaşılmaktadır. Çoğu çalışma, kıssayı belirli ahlaki yasaklar veya helâk anlatıları üzerinden değerlendirmekte; Hz. Lût’un toplumsal bilinç oluşturan ilkesel tavrını ikincil planda bırakmaktadır. Bu durum, çalışmanın literatüre katkı potansiyelini oluşturan temel boşluğu teşkil etmektedir. Bu araştırma, söz konusu boşluğu doldurmayı ve Hz. Lût’un örnek tutumlarının, Kur’an’da toplumsal ahlakın inşasına yönelik işlevini görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, Hz. Lût’un ilahî ölçülere bağlılığı, ahlaki tutarlılığı ve toplumsal yozlaşma karşısında sergilediği ilkesel duruş gibi örnek tutumları ele alınmaktadır. Çalışma, Hz. Lût kıssasını polemik merkezli veya indirgemeci okumaların ötesine taşıyarak, örnek şahsiyet ve sorumluluk bilinci ekseninde değerlendirmekte; Kur’an anlatısının uyarıcı olduğu kadar inşa edici yönünü de ön plana çıkarmaktadır. Hz. Lût’un toplumsal baskı, ahlaki duyarsızlaşma ve kötülüğün sıradanlaşması karşısında sergilediği tavizsiz duruş, Kur’an’ın muhatap aldığı insanlara yönelik evrensel bir örneklik sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Kur’an kıssalarının yalnızca bireysel vicdanı değil, aynı zamanda toplumsal ahlak düzenini inşa etmeyi amaçlayan çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymakta; Hz. Lût’un tutum ve davranışlarını, Kur’an’ı okuyan muhataplar açısından ahlaki tutarlılık ve sorumluluk bilincinin somut bir modeli olarak değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur’an, Hz. Lût, Toplumsal Örneklik, Peygamber Kıssaları, Ahlaki Sorumluluk.

Giriş

İnsan, irade sahibi olması sebebiyle yeryüzünde sorumluluk taşıyan bir varlıktır. İnsanın fitratında hem iyiliğe hem de kötülüğe yönelme eğilimi bulunmaktadır. En güzel şekilde yaratılan insanın, sahip olduğu vasıfları hangi yönde kullandığı oldukça önemli bir unsurdur. Kur’an, insanın iç dünyasını inşa etmeyi, ahlâkî olgunluğa ulaşmasını ve ilahî ilkeler doğrultusunda bir hayat sürmesini hedeflemektedir.

Kur’an’da peygamberler, müminler için örnek şahsiyetler olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda kıssalar, peygamberlerin hayatlarından kesitler aktararak insanların zorlandıkları ve yönlerini kaybettikleri durumlarda yol gösterici bir işlev üstlenmektedir. Bu çerçevede Hz. Lût kıssası, ahlâkî bozulma karşısında sergilenmesi gereken ilkesel duruşu ortaya koyan dikkat çekici bir örnek niteliğindedir.

Günümüzde bazı tutumlar bireysel özgürlük çerçevesinde ele alınmakta ve bunun toplumsal ahlâk üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Ahlâkî duyarsızlaşmanın arttığı bir ortamda, Hz. Lût’un sergilediği

tavrın yeniden değerlendirilmesine ihtiyaç vardır. Ancak mevcut çalışmalara bakıldığında kıssanın çoğunlukla ahlâkî sapma ve ilahî ceza yönüyle ele alındığı, Hz. Lût'un örnekligi üzerinde yeterince durulmadığı görülmektedir. Temel problem, Hz. Lût'un kıssadaki örnekliginin güncel ahlâkî tartışmalar açısından yeterince ortaya konulmaması olmasıdır.

Bu çalışma, Hz. Lût kıssasını bireysel ve toplumsal örneklilik açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden döküman analizi benimsenmiş; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan Kur'an-ı Kerim meali ile önde gelen müfessirlerin tefsirleri incelenmiştir. İlgili ayetler, Hz. Lût'un tutum ve davranışlarını merkeze alan tematik ve bağlamsal bir yaklaşımla analiz edilmiştir.

Araştırmada öncelikle Hz. Lût'un ve kavminin yaşadığı coğrafya ve sosyokültürel arka planına yer verilmiştir. Bu çerçevede Kur'an dışı tarihsel ve klasik kaynaklardan da yararlanılmıştır. Bu kaynaklar yalnızca tarihsel ve sosyolojik zemini açıklamak için kullanılmış; İslam inancına ve Kur'an-ı Kerim'e aykırı rivayetlere yer verilmemiştir. Ardından Kur'an'da yer alan Hz. Lût kıssası, kıssa bütünlüğü içerisinde ele alınmış; olay örgüsü çerçevesinde yapılan bu inceleme, Hz. Lût'un sergilediği ahlâkî duruş ve örnekliginin daha belirgin şekilde ortaya konulmasına imkân sağlamıştır. Amaç, kıssanın geçtiği toplumsal ortamı daha açık biçimde ortaya koymak ve ayetlerde anlatılan olayların hangi şartlar içinde gerçekleştiğini daha iyi anlamaktır. Son olarak Hz. Lût'un aile içindeki konumu, toplumsal ilişkileri ve bireysel duruşu bağlamında sergilediği tutum ve davranışlar değerlendirilmiş; bu tutumların bireysel ve toplumsal örneklilik açısından taşıdığı anlam ortaya konulmuştur.

1. Hz. Lût'un Kimliği ve Tarihi Bağlamı

Hz. Lût isminin kökenine dair farklı görüşler ileri sürülmüş; Arap toplumunda yaygın olmaması sebebiyle bu ismin İbranice veya Süryanice menşeli olabileceği belirtilmiştir.¹ Kur'an-ı Kerim'de Hz. Lût'un hayatına dair tarihsel ayrıntılar sınırlı biçimde yer almaktadır. Onun doğum yeri, yaşadığı zaman dilimi ve ailevi kimliği hakkında açık ve sistematik bilgiler verilmez. Bunun temel nedeni, Kur'an kıssalarının tarih yazımı amacı taşıyamaması; olayların zaman, mekân ve şahıs ayrıntılarından ziyade ahlâkî ve inançsal mesajlar etrafında sunulmasıdır.² Bu bağlamda Hz. Lût kıssası da biyografik ayrıntılarla değil, ilahî mesajın muhataplara aktarılması hedefiyle anlatılmıştır.

Hz. Lût'un nesebi ve aile ilişkileri hakkında bilgiler, ağırlıklı olarak tefsir literatürü ve tarih kaynaklarından elde edilmektedir. Kaynaklarda Terah'ın (Âzer) Haran, İbrahim ve Nahor isimli üç oğlunun bulunduğu; Hz. Lût'un ise Haran'ın oğlu olduğu belirtilir. Bu durumda Hz. Lût, Terah'ın torunu ve Hz. İbrahim'in yeğeni konumundadır. Söz konusu soy bilgileri, Kitâb-ı Mukaddes'te yer alan anlatımlarla da büyük ölçüde örtüşmektedir.³

Tevrat merkezli anlatılarda, Terah'ın ailesiyle birlikte Kildânilerin Ur şehrinden ayrılarak Harran'a yerleştiği, Hz. İbrahim'in daha sonra eşi ve yeğeni Hz. Lût ile birlikte Kenan diyarına göç ettiği aktarılır.⁴ Zamanla her iki tarafın da servet ve hayvan varlığının artması, aynı coğrafyada yaşamalarını zorlaştırmış; bunun üzerine Hz. Lût, amcasından ayrılarak doğu bölgesine yönelmiştir. Bu göç, onun daha sonra tebliğle görevlendirileceği kavimle karşılaşmasına zemin hazırlamıştır.⁵

¹ Ömer Faruk Harman, "Lût", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV yayınları, 2003), 27/227-229.

² İdris Şengül, *Kur'an Kıssaları Üzerine* (İzmir: Işık Yayınları, 1994), 78.

³ Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an Yolu* (Erişim 6 Aralık 2025), A'raf 7/81-82; *Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur, İncil* (İstanbul: kitab-1 Mukaddes Şirketi – Yeni Yaşam Yayınları, 2016), Yar.11:28-32; Ömer Müftüoğlu, *Kur'an'da Lut Kavmi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999), 3-4.

⁴ Yar.11:31-32; Müftüoğlu, *Kur'an'da Lut Kavmi*, 5.

⁵ İsmail Yiğit, *Peygamberler Tarihi* (İstanbul: Kayıhan yayınları, 2018), 272.

Hız. Lût, ismi en çok zikredilen peygamberler arasında yer almaktadır.⁶ Kur'an'da Hız. Lût'un örnek şahsiyeti hakkında verilen bilgiler; “Allah'ın seçkin bir kuludur⁷; Âlemlere üstün kılınmıştır⁸; Allah'ın rahmetine mazhar olmuş salih bir kimsedir⁹; Allah'ın yardımına nail olmuştur¹⁰; Duası kabul edilen bir kimsedir¹¹; Hayâ sahibi bir kimsedir¹²; Güvenilirdir.¹³” Kur'an'da Hız. Lût'un, Hız. İbrahim'e ilk iman eden kimselerden biri olduğu da bildirilmektedir.¹⁴ Hız. Lût'un, Kur'an'da peygamberlik sorumluluğu, ahlâkî yozlaşmaya karşı mücadelesi, tebliğ konusundaki kararlılığı da vurgulanmaktadır.

Kur'an'da ilahî rahmete mazhar, salihlerden ve güvenilir bir peygamber olarak nitelendirilen Hız. Lût'un örnek şahsiyeti nübüvvet zinciri içerisinde önemli bir yere sahip, seçkin bir kul olarak âlemlere üstün kılınan bir peygamber olarak değerlendirilmektedir. Onun Hız. İbrahim ile olan yakınlığı, vahiy geleneği içindeki konumunu belirginleştirirken gönderildiği toplumsal çevre ise örnekliliğinin hangi şartlar altında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle Hız. Lût'un kimliği ve tarihsel zemini, onun ahlâkî mücadelesini ve peygamberî duruşunu anlamak açısından temel bir arka plan sunmaktadır.

2. Toplumsal Yapı ve Ahlaki Sapma

Hız. Lût kıssasının Kur'an'daki anlatımına geçmeden önce, kıssanın tarihsel ve toplumsal arka planına temas etmek, yapılacak değerlendirmelerin daha sağlıklı bir zemine oturması açısından önem arz etmektedir. Lût kavmi, Kur'an'da helâka uğramış ve ibret alınması gereken topluluklar arasında yer alır. Bu kavim, bireysel sapmaların toplumsal yapıyı nasıl etkilediğini gösteren en belirgin örneklerden biridir. Kavim, ahlaki değerlerden uzaklaşmış, sapkın davranışlarıyla dikkat çekmiştir. Toplum içindeki kötülükler ve ahlaki çöküş, Hız. Lût'un uyarılarına rağmen devam etmiştir.¹⁵

Tarih ve coğrafya kaynaklarında Lût kavmi, genellikle Ölü Deniz (Lût Gölü) havzası çevresinde yaşamış şehirli bir topluluk olarak tanıtılmaktadır. Kitâb-ı Mukaddes ile Grek, Roma, Bizans ve Arap coğrafyacı, tarihçi ve seyyahlarının eserlerinde farklı adlarla anılan Lût Gölü'ne, Kur'an'da Hız. Lût kavmi bağlamında dolaylı biçimde atıf yapılmaktadır.¹⁶ Dinler tarihi ve Kitâb-ı Mukaddes arkeolojisi açısından önemli kabul edilen bu bölge, ahlâkî bozulma sebebiyle helâk edilen Sodom ve Gomore şehirleriyle ilişkilendirilmiş; coğrafi ve fizikî özellikleri sebebiyle tarih boyunca ibret mekânı olarak değerlendirilmiştir.¹⁷

Antik Yakın Doğu'da stratejik bir konumda bulunan bu bölge, tarım yapılabilen alanları ve önemli ticaret yollarına yakınlığıyla dikkat çekmektedir. Sodom ve Gomore olarak anılan şehirlerin, bu havza içerisinde yer aldığı ve ekonomik faaliyetlerin büyük ölçüde tarım, hayvancılık ve ticarete dayandığı ifade edilmektedir. Bölgenin coğrafi avantajları, kavmin maddi refah seviyesini artırmış; ancak bu refahın zamanla toplumsal denetimi zayıflattığına dair değerlendirmeler yapılmıştır.¹⁸

Antik toplum yapıları üzerine yapılan çalışmalarda, Lût kavminin belirli bir sosyal örgütlenmeye sahip olduğu, şehir hayatının geliştiği ve ortak toplumsal normların bulunduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, bazı tarihsel anlatılarda misafirlere ve yabancılara yönelik olumsuz tutumların yaygınlaştığı,

⁶ Emrah Balık, *Kur'an'da Hız. Lût Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahlili* (Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 20.

⁷ Neml 27/59.

⁸ En'am 6/86.

⁹ Enbiyâ 21/75.

¹⁰ A'raf 7/83; Enbiyâ 21/74; Hicr, 15/59; Şu'arâ 26/170; Ankebût 29/32-33; Neml 27/57; Saffât 37/134; Kamer 54/34.

¹¹ Hüd 11/80-81; Ankebût 29/30, 31.

¹² Hüd 11/77-78; Hicr 15/68-69.

¹³ Şu'arâ 26/162.

¹⁴ Enbiyâ 21/71; Ankebût 29/26.

¹⁵ Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihü'l-Ğayb* (Beirut: Dârü'l-Fikr, 1981); 14/175-179; A'raf 7/80-84.

¹⁶ Şuarâ 26/160; Hicr 15/76; Saffât 37/137-138; Ankebût 29/35.

¹⁷ *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, Hayrettin Karaman vd. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017), 3/361; Mustafa L. Bilge, “Lût Gölü”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 5 Ocak 2026).

¹⁸ “Sodom and Gomorrah”, *Britannica, Encyclopaedia*, (Erişim 27 Aralık 2025).

şehir güvenliği ve ahlaki sorumluluk anlayışının zayıfladığı vurgulanmaktadır. Bu durum, toplumsal yozlaşmanın yalnızca bireysel davranışlarla sınırlı kalmadığını; kolektif bir zihniyet hâline dönüştüğünü göstermektedir.¹⁹

Lût kavminin ahlaki çözülmesinin temel nedenleri arasında refah, güç yoğunlaşması ve toplumsal denetim mekanizmalarının zayıflaması gösterilmektedir. Bazı araştırmacılar, bu tür toplumlarda ahlaki sınırların aşılmasının zamanla sıradanlaştığını ve meşrulaştırıldığını belirtmektedir. Bu bağlamda, bireysel sapmaların toplumsal norm hâline gelmesi, kolektif sorumluluk bilincinin ortadan kalkmasına yol açmaktadır.²⁰

3. Kur'an'da Lût Kıssası

Hz. Lût, Kur'an-ı Kerim'de 16 sûrede zikredilmektedir.²¹ Bu sûreler içerisinde Hz. Lût'un yalnızca isminin geçtiği ayetlerin sayısı 27'dir.²² Bunun yanında, onun kavmiyle mücadelesini, tebliğ sürecini ve kavminin helâk edilmesini konu edinen kıssa anlatımları toplam 59 ayette yer almaktadır. Doğrudan kıssa anlatımının dışında kalan; ancak ahlâkî sapma, ilâhî uyarı, azap, kurtuluş ve ibret temaları çerçevesinde Hz. Lût kıssasıyla konu ve mesaj bakımından ilişkili olan ayetlerin sayısı ise 30'dur. Kur'an ayetlerinde kavmin davranışları, Hz. Lût'un mücadelesi, uyarıları ve tebliği süreci detaylı biçimde anlatılır. Kavmin kötülükleri ve sapkınlıkları karşısında Hz. Lût'un sabrı ve direnci vurgulanır.²³

3.1. Hz. Lût' un Kavmine Yönelik Tebliğ Süreci

Hz. Lût'un kavmine yönelik tebliğ süreci, Kur'an' da peygamberlerin toplumla ilişkisini ve ahlâkî yozlaşma karşısındaki duruşlarını açık biçimde ortaya koyan örneklerden biridir. Bu süreç, inanç, ahlâk ve toplumsal sorumluluk bilincini birlikte ele alan bütüncül bir tebliğ anlayışını yansıtmaktadır. Hz. Lût'un kavmiyle yaşadığı mücadele tebliğ sürecinde karşılaşılan inkâr ve baskılar karşısında sergilediği davranış ve sözleri insanlara yol göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Kur'an'da aktarıldığı üzere: “*Lût'u da (peygamber gönderdik). Kavmine şöyle demişti: 'Siz, göre göre bu hayâsızlığı mı yapıyorsunuz?'; 'Gerçekten siz, kadınları bırakıp şehvetle erkeklerle yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz cahil bir topluluksunuz.'*; ‘*Kavminin cevabı sadece şunu söylemeleri oldu: Lût ailesini memleketinizden çıkarın. Çünkü onlar, temiz kalmak isteyen insanlardır.*”²⁴

Ayetlerden anlaşıldığı üzere Lût kavmi, kendilerine gönderilen peygamberi yalanlamış ve ilâhî mesajı reddetme konusunda ısrarcı bir tutum sergilemiştir. Hz. Lût'un kavmine hitabı, tebliğ sürecinin temel ilkelerini yansıtan bir üsluba sahiptir. O, sözlerine “*Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?*” çağrısıyla başlamış; böylece tebliğin merkezine takvâ bilincini yerleştirmiştir. Kendini “güvenilir bir elçi” olarak tanıtmayı, peygamberlik görevinin ilâhî kaynağına olduğu kadar şahsî güvenilirliğine de vurgu niteliği taşımaktadır.²⁵ Ayrıca tebliğ karşılığında hiçbir dünyevî beklenti içinde olmaması onun davetinin samimiyetini ve ihlâsını pekiştirmektedir.²⁶

¹⁹ Harman, “Lût”, 27/227-229.

²⁰ Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdî, Tefhîmü'l-Kur'ân (İstanbul: İnsan Yayınları, 1987), 4/51; Yiğit, *Peygamberler Tarihi*, 273-274.

²¹ En'âm 6/86-87; A'râf 7/80-84; Hüd 11/69-83; Hicr 15/52-77; Enbiyâ 21/7175; Hac 22/42-43; Şuarâ 26/160-175; Neml 27/54-58; Ankebût 29/26-35; Sâffât 37/133-138; Sâd 38/12-14; Kâf 50/12-14; Zâriyât 51/32-37; Necm 53/53-55; Kamer 54/33-40; Tahrîm 66/10.

²² Balık, *Kur'an'da Hz. Lût Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahli*, 15.

²³ Harman, “Lût”, 27/227-229.

²⁴ A'râf 7/80-82; Şuarâ 26/160-169; Neml 27/54-56; İmam Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî (İbn Ebî Hâtim), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib (Mekke: Mektebetü Nizâr, 1997), 1/ 1017-1019.

²⁵ Celâleddîn el-Mahallî – Celâleddîn es-Süyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn* (Kahire: Matbaatü'l-İstikâme, 1958), 1/144.

²⁶ Kur'an'da Hz. Lût kıssası farklı sûrelerde benzer muhteva ve vurgularla aktarılmaktadır. Bu çalışmada yer verilen anlatım, özellikle Şuarâ sûresi'ndeki ayetler merkeze alınarak oluşturulmuş; A'râf ve Neml sûrelerinde geçen ilgili ifadeler ise anlam bütünlüğünü tamamlayıcı mahiyette dipnotlarda gösterilmiştir.

Hız. Lût'un tebliğinin en belirgin yönü, kavminin fitrata aykırı davranışlarına yönelik onları açık ve net bir şekilde uyarmasıdır. Allah'ın insanlar için yarattığı meşru eşleri terk ederek erkeklere yönelmeleri, Kur'an'da "haddi aşma" olarak nitelendirilmiştir. Bu niteleme, söz konusu davranışın yalnızca bireysel bir günah değil; toplumun tamamını kuşatan bir ahlâkî sapma hâline geldiğini göstermektedir. Nitekim kavmin tepkisi, bu sapmanın ne derece içselleştirildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Onlar, Hız. Lût'un uyarılarını dikkate almak yerine, kendisini tehdit ederek susturmaya ve toplumdaki dışlamaya yönelmişlerdir.²⁷

Hız. Lût'un tebliğ sürecinde karşılaştığı tehditler, onun sabır ve kararlılığını daha da belirgin kılmaktadır. Kavmi tarafından sürgünle tehdit edilmesine rağmen, tebliğ görevinden vazgeçmemiş; hakikati dile getirmeye devam etmiştir. Toplumun genelinde kabul görmüş bir ahlâkî sapmaya karşı çıkması, onu yalnızlaştırmış olsa da Hız. Lût çoğunluğun baskısına teslim olmamıştır. Onun sabrı, pasif bir bekleyişten ziyade, ilkelere bağlı kalarak direnme ve doğruyu savunma şeklinde tezahür etmiştir.

Kıssa ile ilgili tefsirler incelendiğinde, Fahreddin er-Râzî'nin söz konusu ahlâksız davranışları değerlendirirken, fiilin ilk kez işlenmesini değil; bu davranışların toplumda yaygın ve meşru hâle getirilmesini esas aldığı görülmektedir. Dolayısıyla Hız. Lût'un uyarıları kolektif bir ahlâkî çöküşe engel olmaya yöneliktir. Hasan el-Basrî ve İbn Abbas'tan aktarılan rivayetler de söz konusu davranışın kavim içinde yaygınlaştığını ve toplumsal bir norm hâline geldiğini göstermektedir.²⁸

Fahreddin er-Râzî, bu ayetlerin lafız ve mana düzeyinde dikkat çekici çözümlerler yapmaktadır. Bu tür dilsel ayrıntılar, Râzî'nin kıssayı yalnızca ahlaki değil, aynı zamanda lafzî bütünlüğü içinde ele aldığını göstermektedir. Ancak onun asıl dikkat çektiği husus, ayette geçen "*sizden önce hiç kimse*" ifadesinin anlam yüküdür. Bu kullanım, söz konusu fiilin sıradan bir günah değil, insanlık tarihinde benzeri görülmemiş ölçüde yaygın ve aleni bir ahlaki sapma olduğunu vurgulamak içindir. Burada amaç, yalnızca fiilin kendisini değil, onun toplumsal düzeyde benimsenmiş olmasını kınamaktır. Nitekim Hız. Lût'un hitabı, bireysel bir hataya değil, kolektif bir ahlaki çöküşe yöneliktir. Râzî'ye göre "*Âlemler arasında sizden önce kimsenin yapmadığı*" ifadesi ile hiç kimsenin bu fiili işlememiş olması değil; bu fiilin böylesine yaygın, meşru ve savunulur hâle gelmemiş olması kastedilmektedir.

Hasan el-Basrî ve İbn Abbas'tan aktarılan rivayetler de bu durumu destekler niteliktedir. Rivayetlere göre söz konusu fiil, kavim içinde yaygınlaşmış; hatta bazı kimseler bu davranışı başkalarına da dayatır hâle gelmiştir.²⁹ Bu noktada ayetin devamında yer alan "*Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere yöneliyorsunuz. Hayır, siz haddi aşan bir toplumsunuz.*"³⁰ ifadesi, ahlaki sınır ihlalinin bireysel arzu düzeyinde kalmadığını, toplumsal bir taşkınlığa dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

İbn Ebî Hâtim'in tefsirinde Lût kıssasında geçen "fâhişe" ifadesini tekil ve gizli bir günah olarak değil, toplumun benimsediği açık bir ahlâk ihlâli olarak ele alınır. İbn Abbâs, Mücâhid ve Katâde gibi isimlerden aktarılan rivayetler, bu davranışın ilk kez Lût kavmi tarafından yaygınlaştırıldığını vurgular. Böylece ayette geçen "*sizden önce kimsenin yapmadığı*"³¹ ifadesi, sadece tarihî bir önceliğe değil, ahlâkî çöküşte bir kırılma noktasına işaret eder.³² "*Onlar temiz kalmak isteyen kimselerdir.*"³³ sözüne dair rivayetler, kavmin fazileti küçümseyen ve onunla alay eden bir zihniyete sahip olduğunu

²⁷ Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî – Abdüssened Hasan Yemâme (Kahire: Dâr Hicr, ts.), 17/629-630.

²⁸ Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, 14/175-179.

²⁹ Hasan el-Basrî ve İbn Abbas'a nispet edilen bu rivayetler, Fahreddin er-Râzî'nin *Mefâtihu'l-ğayb* adlı tefsirinde, A'raf sûresi 80-81. âyetlerin açıklaması kapsamında 175-176. sayfalarda yer almaktadır.

³⁰ A'raf 7/81.

³¹ A'raf 7/80.

³² Ebû Mansûr Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an*, thk. Ertuğrul Boynukalın (İstanbul: Mizan Yayınevi, 2006), 5/ 412-413.

³³ Neml 27/56.

gösterir. Bu durum, günahın sıradanlaşmasının ötesinde, ahlâkın toplumdan dışlanması anlamına gelir. Hz. Lût ve ona uyanların “temiz” olmaları, bir üstünlük değil, sürgün sebebi hâline getirilmiştir.

Bu bağlamda Hz. Lût kıssasındaki kavim, bireysel günah ile toplumsal yozlaşma arasındaki geçiş sürecini gözler önüne sererken, Hz. Lût'un uyarıları ve ilkeli duruşu ahlaki örneklığın somut bir tezahürü olarak sunulmaktadır. Böylece ortaya konulan bu zemin, Hz. Lût'un örneklığının bağlamı içerisinde daha derinlikli analiz edilmesine imkân tanımaktadır.

3.2. Hz. İbrâhim'e Misafir Olarak Gelen Melek Elçiler

Kur'an'da Lût kavmine gönderilen meleklerden “*Hz. İbrâhim'e misafir olarak gelen elçiler...*” ve “*Hz. Lût'a yönelen ilâhî görevin taşıyıcıları...*” olarak zikredilmektedir. Hicr sûresi 51. ayetinde yer alan (وَيَبِّئُهُمْ عَنْ صَيْفِ إِبْرَاهِيمَ) “*Onlara İbrâhim'in misafirlerini haber ver.*”³⁴ ifadesi, Kur'an'da hem ilâhî rahmetin hem de ilâhî azabın birlikte sunulduğu önemli bir kıssaya giriş mahiyetindedir. Bu ayette sözü edilen misafirler, klasik tefsirlerde belirtildiği üzere insan sûretinde Hz. İbrâhim'e gelen meleklerdir.³⁵ Ayette Hz. Peygamber'e, Hz. İbrahim'in misafirleri kıssasını insanlara aktarması emredilmektedir. Tefsirlerde bu emrin, özellikle Lût kavmine verilen ilâhî cezanın ibret vesilesi kılınması amacı taşıdığı belirtilmiştir.³⁶ Böylece insanlar Allah'ın gazabını, suçlular üzerindeki ilâhî intikamını tefekkür etmeye yönlendirilmekte ve azabının gerçekten elem verici olduğu gerçeği zihinlerde pekiştirilmektedir.

Hicr Sûresi 52. ayette meleklerin Hz. İbrahim'in yanına girerek selam vermeleri ve Hz. İbrahim'in onlardan korktuğunu dile getirmesi anlatılmaktadır. Hz. İbrâhîm, insan sûretinde kendisini ziyaret eden kimseleri misafir ederek onlara et yemeği ikram etmiş; ancak misafirlerin yemeğe dokunmamaları onda bir tedirginlik ve korku hâli doğurmuştur.³⁷ Rivayetlerde bu endişenin farklı şekillerde yorumlandığı görülmektedir. Bir yaklaşıma göre, dönemin Arap geleneğinde misafirin sunulan yemeği reddetmesi iyiye yorulmadığından, Hz. İbrâhîm onların misafir değil, düşmanca bir maksatla gelen kimseler olabileceğini düşünmüştür. Diğer bir yoruma göre ise yemeğe el uzatmamaları, onların melek olduklarını anlamasına vesile olmuş; meleklerin insan suretinde gelişi genellikle olağanüstü ve ciddi bir ilâhî görevlendirmeye işaret ettiğinden, bu ziyaretin kendisi ya da kavmi hakkında bir ilâhî hesaplama ile ilgili olabileceği endişesiyle korkuya kapılmıştır.³⁸

Hicr Sûresi 53. ayette melekler, Hz. İbrahim'in korkusunu gidermek amacıyla “Korkma” ifadesini tekrar ederek ona “*bilgili bir oğul*” müjdesini verirler. Tefsirlerde bu çocuğun Hz. İshak olduğu belirtilmiştir. Hz. İbrahim'in “*Yaşlılık beni yakalamışken bana müjde mi veriyorsunuz?*” şeklindeki ifadesi, tefsir âlimleri tarafından Allah'ın kudretine yönelik bir şüphe olarak değil, beşerî ölçülerle mümkün görünmeyen bir ilâhî lütuf karşısında duyulan hayret şeklinde yorumlanmıştır. Zira doğum olgusu, tabiat gereği gençlikle ilişkilendirilmiş; bu nedenle ileri yaşta verilen müjde, Hz. İbrahim'de şaşkınlık meydana getirmiştir.³⁹

Dolayısıyla meleklerin Hz. İbrâhim'e gelişleri iki temel amaç etrafında şekillenmektedir. Bunlardan ilki, Hz. İbrâhim ve eşi Sâre'ye ileri yaşlarına rağmen Hz. İshak'ın, ardından da Hz. Yakub'un doğacağını müjdelemektir. Bu müjde, Allah'ın kudretinin biyolojik imkânsızlıklarla sınırlandırılmayacağını gösteren ilâhî bir mesaj niteliği taşımaktadır. İkinci amaç ise Hz. Lût'un

³⁴ Hicr 15/54.

³⁵ Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb*, 19/201-206; Süleyman Ateş, *Yüce Kur'anın Çağdaş Tefsiri* (İstanbul: Yeni Ufuklar Yayın, 1990), 319-321.

³⁶ Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an*, 7/203-205; Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb*, 19/206-207.

³⁷ Ebû Bekir el-Kurtubî, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, thk. Dr. Hamdüddin Abdülhasen et-Türkî vd. (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006), 11/170-171.

³⁸ Müftüoğlu, *Kur'an'da Hz. Lut ve Kavmi*, 167-170; Mevdûdî, *Tefhimü'l-Kur'an*, 2/396; Balık, *Kur'an'da Hz. Lût Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahlili*, 30.

³⁹ Hüd 69-7; Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb*, 19/206-207; Ateş, *Yüce Kur'anın Çağdaş Tefsiri*, 4/319-321.

kavminin helâk edileceğini bildirmektir.⁴⁰ Nitekim melekler, suç işlemeyi alışkanlık hâline getirmiş ve ahlâkî sınırları aşmış bir topluma gönderildiklerini açıkça ifade etmişlerdir.⁴¹

3.3. Meleklerin Lût Kavmine Gelişi

Hz. İbrâhim'e gelen melekler, daha sonra Hz. Lût'un da misafirleri olarak şehre gelmiştir. Hz. Lût'un kavmi uzun süredir sapkın davranışları alışkanlık hâline getirmiş, kötülüğü sıradanlaştırmış ve misafire yönelik ahlâk dışı tutumlarıyla temayüz eden bir toplumsal yapıya dönüşmüştü.

Kaynaklarda aktarıldığına göre Hz. Lût'un evine gelen ve kimlikleri gizli tutulan meleklerden, başlangıçta Sodom halkının herhangi bir bilgisi bulunmamaktaydı. Ancak bu gizlilik uzun sürmemiş, kısa bir süre içerisinde misafirlerin varlığı bütün şehirde duyulmuştur. Rivayetlerde, bu bilginin yayılmasında Hz. Lût'un Sodom'a yerleştikten sonra evlendiği, Vâhile adıyla anılan eşinin belirleyici bir rol oynadığı ifade edilmektedir. Buna göre söz konusu kadın, “Hz. Lût'un evine bugüne kadar benzeri görülmemiş derecede yakışıklı gençler geldi.”⁴² şeklindeki sözleriyle, misafirler hakkındaki bilgiyi bilinçli olarak kavmine ulaştırmıştır.⁴³

Kavim, Hz. Lût'un evine gelen misafirlerden haberdar olur olmaz sapkın davranışların etkisiyle büyük bir heyecan ve taşkınlık içinde harekete geçmişti.⁴⁴ “وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ” (Hz. Lût'un yanına) geldi.”⁴⁵ ifadesi, kavmin ulaştığı ahlâkî çöküşün boyutunu çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır. Meleklerin gelişi, Hz. Lût için bir endişe sebebiyken kavim için sapkın arzuların tatmini olarak algılanmıştır.

Hz. Lût hem tebliğ görevini hem de misafirlerini koruma sorumluluğunu son derece zor bir durum içerisinde sürdürmek zorunda kalmıştır.⁴⁶ “قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُون” (Hz. Lût) dedi ki: “*Bunlar benim misafirlerimdir. Beni rezil etmeyin... İşte bunlar kızlarımdır, sizin için daha temizdir.*”⁴⁷ Lût kavminin sürdürdüğü fiilin ne derece çirkin ve fitrata aykırı olduğunu örtük biçimde ortaya koymaktadır. Zira onların yöneldikleri davranış, insanın yaratılış gayesiyle bağdaşmayan, sırf şehvete dayalı bir sapkınlık olup hem maddî hem de manevî bakımdan son derece çirkin bir fiildir. Hz. Lût'un bu teklifi, onların arzu ettikleri şeyin ahlâk dışılığını vurgulayan bir uyarı mahiyeti taşımaktadır.⁴⁸

İmam Mâtürîdî, ayette geçen “kızlarım” ifadesini iki farklı şekilde yorumlamaktadır. Buna göre Hz. Lût'un “kızlarım” sözüyle kastettiği, kendi kavminin kadınlarıdır. Zira bir peygamber, ümmeti açısından baba konumundadır. Nitekim Hz. Peygamber'in eşlerinin müminlerin anneleri olarak nitelendirilmesi bu anlayışı desteklemektedir. Bu bağlamda Hz. Lût, kavmini meşru nikâh yoluna yönlendirmekte ve fitrata uygun bir ilişkiye davet etmektedir. Mâtürîdî'nin aktardığı ikinci yoruma göre ise bu ifade, kavmin işlediği fiilin çirkinliğini ve gayrimeşruluğunu yüzlerine vurmak amacıyla kullanılan çarpıcı bir söylemdir. Bu yaklaşımda Hz. Lût'un amacı, onların sapkın tutumlarını daha açık ve sarsıcı bir şekilde ortaya koyarak ahlâkî bir uyarıda bulunmaktır.⁴⁹

⁴⁰ Hüd 11/69–71; Ateş, *Yüce Kur'anın Çağdaş Tefsiri*, 4/319-321.

⁴¹ Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*, 17/629-630.

⁴² Nur, 24/ 3; Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, 19/206.

⁴³ Razi, Mefatihul-Gayb, 8/13-14; Ebu'l-Fida İmaduddin İsmail İbni Ömer İbn Kesîr. *el-Bidâye ve'n-nihâye* (Beyrut: Mektebetü'l-Mearif, 1981), 1/182; Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, çev. Ahmet Temir ve Zâkir Kadiri Ugan (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1965), 216.

⁴⁴ Balık, *Kur'an'da Hz. Lût Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahlihi*, 32.

⁴⁵ Hicr 15/67; Atay, *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran-ı Kerim'de Lut ve Lut Kıssası*, 49.

⁴⁶ Burhan Sümertaş, “Kur'an'da Hıyanet Kavramı”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31 (2010) 222-223; Cemalettin Cuma Atay, *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran-ı Kerim'de Lut ve Lut Kıssası* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 49.

⁴⁷ Hüd 11/79; Hicr 15/68-71.

⁴⁸ Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*, 14/90.

⁴⁹ Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an*, 8/49.

Ne var ki kavmi, Hz. Lût'un kızlarıyla hiçbir ilgilerinin bulunmadığını açıkça belirtmiş ve gelen gençleri ısrarla talep etmeyi sürdürmüştür. Hz. Lût'un çağrısını reddeden kavim, onu ve ailesini şehirden sürmekle tehdit etmiş; temiz kalma arzusunu ise alay konusu yapmıştır.⁵⁰ Bu çıkmaz karşısında Hz. Lût, misafirlerini koruyacak maddî bir güce sahip olamamanın verdiği çaresizliği dile getirerek, onlara karşı koyabilecek bir kuvvete ya da sığınabilecek sağlam bir dayanağa sahip olmayı temenni etmiştir. Bu ifade, hem onun içinde bulunduğu çaresizlik hâlini hem de kavmin ulaştığı ahlâkî çöküşü yansıtmaktadır. Meleklerin gelişi sırasında yaşanan bu durum, Hz. Lût'un beşerî yönünü açıkça ortaya koymaktadır. Nitekim “*Keşke bir gücüm olsaydı*”⁵¹ sözü, peygamberin samimi çaresizliğini ifade ederken, Mücâhid ve Katâde'den gelen rivayetler de kavmin ahlâkî sapmasını ve ilahî azabın kaçınılmazlığını temellendirmektedir.⁵²

Kavmin taşkın ve saldırgan tavrı yalnızca fiilî sapkınlıkla sınırlı kalmamış, Hz. Lût'un misafirlerini koruma çabası karşısında açık bir baskı ve tehdit diline dönüşmüştür. “*Onlar dediler ki: Biz seni insanları (evine) almaktan men etmemiş miydik?*”⁵³ Bu ayet, kavmin Hz. Lût üzerindeki açık baskısını ve tehditkâr tutumunu ortaya koymaktadır. Bu söz, yalnızca bir uyarı değil; peygamberin iradesini kırmaya, onu sindirmeye ve tebliğ görevinden vazgeçirmeye yönelik bir tehdit niteliği taşımaktadır. Kavim, Hz. Lût'un uyarılarını dikkate almamakta, ilahî mesajı reddetmekte ve peygambere açıkça karşı çıkmaktadır.⁵⁴ Bu noktada günah, artık bireysel bir sapma olmaktan çıkmış; korunması ve sürdürülmesi gereken bir toplumsal düzen hâline getirilmiştir. Ahlâkî çöküşün bu düzeyi, ilahî azabın gerekçesini yalnızca fiillerle değil, aynı zamanda hakikate karşı gösterilen bilinçli direnişle de temellendirmektedir.

Kavmi, misafirlere saldırmak isteyince melekler kimliklerini açıklamış ve Hz. Lût'a, geceleyin ailesiyle birlikte şehirden çıkmasını emretmiştir. Ancak Hz. Lût'un eşi, geride kalanlardan olacağı için kurtuluşa dâhil edilmemiştir. Onun “*geride kalanlardan*”⁵⁵ sayılması, kalben ve fiilen inkârcı toplumla beraber olduğunu gösterir. Bu durum, Kur'an'da bireysel sorumluluğun esas olduğunu teyit eder. Şehirlerin altüst edilmesi ve taş yağdırılması anlatımı, bir felâket tasvirinden çok sürekli bir uyarı niteliği taşır. “*Zalimlerden uzak değildir*”⁵⁶ ifadesi ise her dönem için geçerli bir ikazdır.⁵⁷

3.4. Helak ve İlahi Ceza

Hz. Lût'a gelen melekler ona kendilerinin insan olmadığını, Allah'ın elçileri olarak gönderildiklerini bildirmiş; o azgın topluluğun kendisine hiçbir zarar veremeyeceğini haber vermişlerdir. Azabın sabah vaktinde gerçekleşeceğini belirterek, Hz. Lût'un ailesini geceleyin şehirden çıkarmasını, kimsenin geriye dönüp bakmamasını söylemişlerdir. Ayrıca karısının da kavmin uğrayacağı azaptan kurtulamayacağı kendisine bildirilmiştir.⁵⁸

İlahî ceza, doğrudan Allah'ın emriyle gerçekleşmiş; tabiat olayları ilâhî iradenin bir aracı olarak sunulmuştur. “*Emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik ve üzerlerine pişmiş balçıktan taşlar yağdırdık.*”⁵⁹ Bu ayet, helâkın mahiyetini açıkça

⁵⁰ Faruk Tuncer, “Hz. Lût'un Kavmine Karşı Kızlarını Sunmasının Anlamı”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2012), 111–136.

⁵¹ Hüd 11/80.

⁵² Taberî, *Câmi' u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'ân*, 12/508-509.

⁵³ Hicr 15/70.

⁵⁴ Râzî (İbn Ebî Hâtim), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, 1/2269.

⁵⁵ A'raf 7/83; Hicr 15/60.

⁵⁶ Hüd 11/83.

⁵⁷ Râzî (İbn Ebî Hâtim), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, 1/ 1017-1019.

⁵⁸ Hüd 11/79-83.

⁵⁹ Hüd 11/82; A'raf 7/84; Şuara 26/173; Neml 27/58.

ifade eder. Şehrin altının üstüne getirilmesi, sadece fiziksel bir yıkımı değil; ahlâkî düzenin tamamen ters yüz oluşunu da sembolize eder.⁶⁰

Sonunda ilahî emir gerçekleşmiş, sabah vakti söz konusu beldenin altı üstüne getirilmiş ve üzerlerine ilahi ceza olarak işaretlenmiş, pişmiş taşlar yağdırılmıştır. Böylece bu toplum bütünüyle helâk edilmiştir. Bu anlatım, Allah'ın zulümde ısrar eden toplumlara yönelik azabının her zaman mümkün ve yakın olduğunu hatırlatmaktadır.⁶¹ Bu azap, onların işledikleri fiillerin, inkârlarının ve uyarılara karşı sergiledikleri küstahlığın bir karşılığıdır. Hz. Lût ve ona iman eden az sayıdaki kişi ise Allah'ın rahmetiyle kurtarılmıştır.

Helâkın tasviri, yıkımın kör bir felaket olmadığını; her ayrıntısı ilâhî takdirle belirlenmiş, adaletle mühürlenmiş bir hüküm olduğunu gözler önüne serer. *“Bu taşlar Rabbin katında işaretlenmişti.”*⁶² Bu ifade, helâkın rastgele değil; bilinçli, ölçülü ve adaletli bir şekilde gerçekleştiğini vurgular. Nihayetinde iman edenler ilâhî emirle şehirden çıkarılmış, geride kalan inkârcılar ise hak ettikleri azapla karşılaşmıştır. Böylece zulmedenlerle zulme rıza gösterenlerin ortak akıbeti gözler önüne serilir. Hz. Lût'un eşinin de iman etmediği için helâk edilenler arasında yer alması, iman bağının soy, evlilik ve yakınlık ilişkilerinden bağımsız olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Ayetlerde açıkça belirtildiği üzere; Lût kavminin helâkı, ahlâkî ve toplumsal sapmalarla ilişkilendirilmektedir. Buna göre söz konusu kavim, insanlık tarihinde benzeri görülmemiş bir şekilde, fitrata aykırı bir cinsel yönelimi meşrulaştırarak kadınları terk etmiş, erkeklere şehvetle yönelmiştir. Bununla da yetinmeyip yol kesme, toplu ortamlarda hayâsız davranışlar sergileme gibi kamusal düzeni ve insan onurunu zedeleyen fiilleri alışkanlık hâline getirmiştir. Kur'an bu tutumları cehalet, ölçsüzlük, zulüm ve haddi aşma kavramlarıyla nitelendirerek ahlâkî bir çöküşün göstergesi olarak sunar. Ayrıca Lût kavminin peygamberlerinin uyarılarını ısrarla reddetmesi, Hz. Lût'u yurdundan sürmekle tehdit etmesi ve ilâhî azabı alaya alırcasına talep etmesi, inkâr ve isyanın doruk noktasına ulaştığını göstermektedir. Böylece yalnızca bireysel sapkınlıklar değil, vahyi bilinçli biçimde reddeden toplumsal bir direniş de helâkın temel gerekçeleri arasında yer almıştır.

4. Hz. Lût'un Şahsiyet İnşası ve Çok Boyutlu Örnek Duruş

Allah Teâlâ, Hz. Lût'u, daha önce hiçbir toplumda görülmemiş bir ahlâkî sapkınlığı benimseyen kavmine uyarıcı olarak göndermiştir. Lût kavmi, kadınları bırakıp erkeklere şehvetle yönelmiş; bu davranışı açıkça sürdürmüş ve savunur hâle getirmiştir. Hz. Lût ise onları ilahî ölçülere dönmeye çağırılmış, yaratılışa uygun ve helâl olanı hatırlatmış, bu tutumun ağır sonuçlar doğuracağını bildirmiştir.⁶³

4.1. Bireysel Açından Örneklik

Hz. Lût'un şahsiyeti, ahlâkî sorumluluk, ilkesel duruş ve bireysel direnç açısından dikkat çekici bir örneklik sunmaktadır. Onun tutumu, gücün zorbalıkta ya da fiziksel üstünlükte değil; sabır, kararlılık ve ahlâkî tutarlılıkta anlam kazandığını ortaya koyar. Hz. Lût, karşılaştığı yaygın ahlâksızlıklar, toplumsal baskılar ve tehditler karşısında öfkeye kapılmamış, şiddete başvurmamış; buna karşılık doğruyu açıkça dile getirme sorumluluğunu sürdürmüştür. Bu yönüyle onun duruşu, erkek şahsiyetinin yalnızca otorite ve güçle değil, ilke ve değerler ekseninde şekillendiğini göstermektedir.

Hz. Lût'un kıssasında bireysel şahsiyet inşasını ortaya koyan dikkat çekici sahnelerden biri, kendisine gelen melekleri melek olduklarını bilmeden, insan suretinde genç erkekler olarak görmesi ve bu durum

⁶⁰ Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an*, 8/49.

⁶¹ Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*, 12/527-532.

⁶² Hüd 11/83; Taberî, *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'an*, 12/531-532.

⁶³ Hüd 11/77-78; Kurtubî, *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*, 11/172-174.

karşısında derin bir endişe duymasındır. Kur'an'ın ifadesiyle Hz. Lût, misafirleri sebebiyle “*içi daralmış*” ve onları koruyamamaktan korkmuştur. Bu hâl, onun zayıflığını değil; aksine sorumluluk bilincini ve ahlâkî hassasiyetini yansıtmaktadır. Zira Hz. Lût, toplumunun sapkın eğilimlerini yakından tanımakta ve misafirlerine yönelebilecek muhtemel bir kötülüğün ağırlığını daha misafirleri görür görmez idrak etmektedir.⁶⁴

Bu sahne, bireysel örneklilik açısından, ahlâkî sorumluluğun yalnızca sözle değil, vicdanî bir yük olarak da taşındığını göstermektedir. Hz. Lût'un iç sıkıntısı, pasif bir korkudan ziyade, emaneti koruma bilincinden kaynaklanan derin bir hassasiyettir. O, henüz fiilî bir saldırı gerçekleşmeden, kendisine sığınan misafirlerin güvenliğini kendi sorumluluğu olarak görmüş; gücünün sınırlı olduğunu bilmesine rağmen bu sorumluluktan kaçmamıştır. Bu tavır emanet bilincinin, güç ve imkânlardan bağımsız olarak vicdanda şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla Hz. Lût'un bu tutumu, toplumun çoğunluğa uymak yerine hakikate sadık kalmasının mümkün ve gerekli olduğunu ortaya koyar. Zira Kur'an-ı Kerim, kötülüğün yaygınlık kazanmasının onu meşrulaştırmayacağını; aksine, müminin çoğunluğa rağmen doğruyu hatırlatma görevini sürdürmesi gerektiğini ortaya koyar. Hz. Lût da toplumda yaygın hâle gelmiş bu ahlâkî yozlaşmaya sessiz kalmamış, çevresinin ve hatta en yakınlarının tepkisine rağmen hakikati dile getirmekten geri durmamıştır. Onun bu duruşu, kötülükle mücadelede kaba kuvvetin değil, sözün, uyarının ve ahlâkî örnekliliğin esas alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu bağlamda Hz. Lût'un sabrı ve ilkeli duruşu, bireysel açıdan güçlü bir örneklilik teşkil eder. Kıssa kötülüğün normalleştirildiği ve baskının arttığı ortamlarda dahi doğruluktan vazgeçmeyen bireyin, hem kendisi hem de toplum için ahlâkî bir referans noktası olabileceğini göstermektedir. Hz. Lût, içinde bulunduğu şartlar değişmese bile kendi ahlâkî konumunu korumuş; bu yönüyle şahsiyetin, dış koşullara rağmen istikrarlı bir duruş sergileme kapasitesine işaret etmiştir.

Hz. Lût'un bu tutumu, farklı toplumlarda karşılaşılan ahlâkî sapmalar, baskılar ve kötülüğün sıradanlaştırılması karşısında bireyin kendi değerlerini muhafaza ederek nasıl dirençli ve tutarlı kalabileceğine dair önemli bir model sunmaktadır. O, görünür bir güce sahip olmamasına rağmen doğruyu savunmuş; gücün kaynağını Allah'a olan güveninde bulmuştur. Bu yönüyle Hz. Lût kıssası, modern insan için de ahlâkî sorumluluk bilinci ve şahsiyet inşası açısından yol gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

4.2. Eşinin İhaneti Karşısında Tutumu

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Lût'un eşi, peygamberle aynı hanede yaşamasına rağmen iman etmeyen ve ilâhî mesaja sadakat göstermeyen bir kişi olarak zikredilmektedir. Bu durum, Hz. Lût kıssasında aile bağlarının tek başına belirleyici olmadığını gösteren çarpıcı bir örnek sunmaktadır. Ancak kıssada asıl dikkat çeken husus, Hz. Lût'un eşinin inkârcı tutumundan çok, Hz. Lût'un bu duruma rağmen sergilediği ilkesel tavrıdır.

Kur'an'da Hz. Lût'un eşinin helâke dâhil edilmesi, iman ve ahlâkın, soy ve nikâh bağının önünde tutulduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu durum, bireysel sorumluluğun esas olduğunu gösterirken, aile içi ilişkilerde dahi ahlâkî ölçülerin belirleyici olması gerektiğine işaret etmektedir. Hz. Lût, en yakın ilişkilerinde bile hakikat karşısında tarafsız kalmamış, ilâhî ölçülerden taviz vermemiştir.

Kur'an-ı Kerim'de, “*Allah, inkâr edenlere Nûh'un karısı ile Hz. Lût'un karısını misal verdi...*”⁶⁵ ayeti, bu iki kadının durumunu örnekleyici bir çerçevede sunmaktadır. Ayette geçen ihanet kavramı, ahlâkî

⁶⁴ Râzî, Mefâtihu'l-Ğayb,18/33-35.

⁶⁵ Tahrîm 66/10.

ya da cinsel bir sadakatsizliği değil, iman ve tevhid eksenli bir kopuşu ifade etmektedir. Bu bağlamda, peygamberlerle aynı çatı altında bulunmanın kişiyi ilâhî sorumluluktan muaf kılmadığı açıkça vurgulanmaktadır.⁶⁶

Rivayetlerde Hz. Lût'un eşinin, eve gelen misafirleri kavmine haber verdiği ve bu yolla Hz. Lût'u ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya bıraktığı aktarılmaktadır. Bu tutum, yalnızca bireysel bir inkârı değil, aynı zamanda bâtil düzenle bilinçli bir iş birliğini yansıtmaktadır.⁶⁷ Buna rağmen Hz. Lût, eşinin tutumunu gerekçe göstererek tebliğ sorumluluğundan geri durmamıştır.

Hz. Lût'un dikkat çeken yönlerinden biri, eşinin inkâr çizgisinde⁶⁸ yer almasına rağmen zorlayıcı veya baskıcı bir tutum sergilememesidir. O, tebliğ görevini ahlâkî sınırlar içinde sürdürmüş, sorumluluğunu yerine getirirken şahsî tepkilere başvurmamıştır. Eşinin ihanetine rağmen ilkesel duruşunu koruması, onun şahsiyetinin aile içi sınavlar karşısında da tutarlı olduğunu göstermektedir.

4.3. Topluma Karşı Tutumu ile Örnekliliği

Hz. Lût'un kıssasında öne çıkan temel unsur, onun toplum karşısındaki duruşu ve kavmini yönlendirme biçimidir. O, yaygınlaşmış bir ahlâkî sapmaya rağmen toplumu bütünüyle terk etmemiş; doğruyu söyleme sorumluluğunu son ana kadar sürdürmüştür. Kavmine yönelik hitapları, yalnızca bir uyarı değil, aynı zamanda toplumsal vicdana yöneltilmiş bir çağrı niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle Hz. Lût, toplumun yanlışlarını görmezden gelmeyen, fakat bunu öfke ve dışlayıcılıkla değil, sorumluluk bilinciyle dile getiren bir peygamber profili sunmaktadır.

Hz. Lût'un toplumsal örnekliliği, baskı ve tehdit karşısında geri çekilmemesinde açıkça görülmektedir. Kavminin inkârı ve alaycı tutumlarına rağmen, doğruları söylemekten vazgeçmemiş; çoğunluğun baskısına teslim olmamıştır. “*Haddi aşan bir kavimsiniz*”⁶⁹ ifadesi, ahlâkî çöküşün toplumsal bir nitelik kazandığı bir ortamda gerçeği açıkça dile getirme cesaretinin göstergesidir. Özellikle toplumun tamamına yayılmış bir ahlâkî sapmaya karşı çıkması, onun yalnızlığını ve yükünü daha da artırmış; buna rağmen Hz. Lût, çoğunluğun baskısına teslim olmamıştır. Bu durum, sabrın pasif bir bekleyiş değil, hakikate bağlı kalarak direnme anlamı taşıdığını göstermektedir. Bununla birlikte Hz. Lût'un sabrı, öfkeye ve bedduaya dönüşmemiştir. Bu tutum, toplumu yönlendirme sorumluluğunun, sonuç alınmasa dahi terk edilemeyeceğini ortaya koymaktadır.⁷⁰

Bununla birlikte Hz. Lût, kavmini uyarırken zorlayıcı ve baskıcı bir yöntem benimsememiştir. O, kavmini aşağılamamış, hakaret etmemiş; aksine onları akla, vicdana ve fitrata çağırmıştır. “*İçinizde akli başında bir adam yok mu?*”⁷¹ hitabı, onun toplumu bütünüyle dışlamadığını, içlerinden iyiliğe yönelme ihtimali olanlara seslendiğini göstermektedir. Bu yaklaşım, toplumsal örneklilikte yöntemin belirleyici rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Hz. Lût'un kavmine karşı tutumu, iletişimde yumuşak dil, nezaket ve samimiyetin önemini vurgular.

Hz. Lût'un topluma karşı sergilediği duruş, yalnızca sözle sınırlı kalmamış; fiilî davranışlarla da desteklenmiştir. Misafirlerini koruma çabası, toplumda güven, emanet ve sorumluluk bilincinin nasıl yaşanması gerektiğine dair somut bir örnek sunmaktadır. Böylece Hz. Lût, ahlâkî ilkelerin yalnızca teorik bir çağrı değil, toplumsal hayatta karşılığı olan değerler olduğunu göstermiştir.

⁶⁶ Atay, *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran-ı Kerim'de Lut ve Lut Kıssası*, 49.

⁶⁷ Razi, Mefatihü'l-Gayb, 8/13-14; İbn Kesir. *el-Bidâye ve'n-nihâye*, 1/182; Taberî, *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*, 216.

⁶⁸ A'râf 7/82; eş-Şuarâ.26/167; el-Ankebût 29/29; Atay, *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran-ı Kerim'de Lut ve Lut Kıssası*, 58.

⁶⁹ Şuarâ 26/166.

⁷⁰ Mevdûdî, *Tefhîmü'l-Kur'ân*, 4/49; Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dîni Kur'ân Dili*, Sad. Selahattin Kaya vd. (İstanbul: Eser Yayıncılık, 1993), 8/321.

⁷¹ Hûd 11/77-78.

Ancak bütün bu çabalara rağmen toplumda ahlâkî bir dönüşümün mümkün olmadığını gördüğünde, meseleyi ilâhî adalete havale ederek Allah'a yönelmiştir. “*Rabbim! Beni ve ailemi bunların yaptıklarından kurtar!*”⁷² Bu dua, bir kaçıştan ziyade, insanî imkânların tükendiği noktada ilâhî hikmete teslimiyetin ifadesidir. Onun eşine, ailesine ve toplumuna karşı sergilediği tutum; iman ile soy bağı arasındaki farkı, aile ilişkilerinde ahlâkî sınırların önemini ve tebliğde zorlamanın değil hikmetin esas olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Lût (a.s.) kıssası, ahlâkî yozlaşmanın yaygınlaştığı bir toplumsal yapı içerisinde bireyin ve özellikle ilâhî tebliğle yükümlü bir peygamberin nasıl bir duruş sergilemesi gerektiğini ortaya koyan önemli bir örneklilik sunmaktadır. Bu kıssa, çoğunluğun yanlıştaki birleştiği bir ortamda hakikate bağlı kalmanın mümkün ve gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Hz. Lût kıssası, Hz. Lût'un örnek tutumları üzerinden toplumsal örnekliliği üç temel boyutta ortaya koymaktadır. İlk olarak, Hz. Lût'un ahlaki tutarlılığı ve toplumsal yozlaşmaya karşı sergilediği ilkesel duruş, bireysel örnekliliğin temelini oluşturmaktadır. İkinci olarak, Lût kavminin kolektif tutumu karşısında Hz. Lût'un sorumluluk bilinciyle hareket etmesi, bireysel ahlaki duruşun toplumsal sorumlulukla ilişkisini açık biçimde göstermektedir. Üçüncü olarak ise kıssa, ahlaki sınırların ihlal edilmesinin toplumsal sonuçlarını vurgulayarak, Hz. Lût'un örnek davranışları üzerinden uyarıcı ve yönlendirici bir işlev üstlenmektedir.

Hz. Lût kıssası, bireysel ahlâkî bozulmanın zamanla toplumsal yozlaşmaya nasıl dönüştüğünü açık biçimde göstermektedir. Kıssa, Lût kavminin davranışlarını ve bunun sonucunda gerçekleşen ilahî cezayı anlatırken, aynı zamanda bir peygamberin böyle bir ortamda nasıl bir tavır sergilediğini de ortaya koymaktadır. Hz. Lût'un sabrı, azmi ve ilkeli duruşu, toplumsal çözülme karşısında bireysel sorumluluğun önemini göstermektedir.

Hz. Lût'un şahsiyet inşası, bireysel kararlılık ve toplumsal sorumluluk bilincinin bir bütün olarak ele alındığı çok boyutlu bir örnekliliğe işaret etmektedir. O, toplumunda ahlâkî sapkınlık açıkça savunulup normalleştirilmesine rağmen tebliğ görevinden vazgeçmemiş; yalnız kalmayı ve dışlanmayı göze alarak ilkelere dayalı mücadelesini sürdürmüştür. Bu tutum, doğruluğun ölçüsünün yaygınlık değil, ilke olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Ailevi düzlemde eşinin inkâr çizgisinde yer almasına rağmen Hz. Lût'un ahlâkî tutarlılığını koruması, iman ve şahsiyetin soy ve evlilik bağlarından bağımsız olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu durum, Kur'an'ın şahsiyet inşasında bireysel sorumluluğu merkeze alan yaklaşımını yansıtmaktadır. Toplumsal alanda ise Hz. Lût, baskı ve tehditlere rağmen toplumunu terk etmemiş; akıl, vicdan ve fitrat temelli bir uyarı dilini muhafaza etmiştir.

Hz. Lût kıssası, günümüz dünyasında da ahlâkî değerlerin aşındığı, yanlıştın yaygınlık kazanarak meşrulaştırıldığı toplumsal yapılara karşı güçlü bir mesaj taşımaktadır. Bu kıssa, mümin bireyin çoğunluğun baskısı karşısında geri adım atmaması, ahlâkî ilkelere bağlılığını sürdürmesi ve sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Hz. Lût'un kıssası, şahsiyet inşasında ilke, sabır ve sebatın belirleyici rolünü vurgulayan evrensel bir örneklilik sunmaktadır. Kur'an'ın bu kıssa üzerinden sunduğu mesaj, ahlâkî yozlaşma karşısında pasif bir kabulleniş yerine bilinçli bir duruşun ve süreklilik arz eden bir sorumluluğun esas alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Hz. Lût'un örnekliliği, her dönemde bireysel ve toplumsal ahlâk bilincinin inşasında temel bir referans olma niteliğini korumaktadır.

⁷² Hicr 15/51-60; Ankebût 29/31-35.

Kaynakça

- Atay, Cemalettin Cuma. *Kitab-ı Mukaddes ve Kuran-ı Kerim’de Lut ve Lut Kıssası*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur’anın Çağdaş Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Yayın, 1990.
- Balık, Emrah. *Kur’an’da Hz. Lût Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahlili*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Bilge, Mustafa L. “Lût Gölü”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 5 Ocak 2026. <https://islamansiklopedisi.org.tr/lut-golu>
- Celâleddin el-Mahallî – Celâleddin es-Süyûtî, *Tefsîru’l-Celâleyn*. 1 Cilt. Kahire: Matbaatü’l-İstikâme, 1958.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur’an Yolu Meali*. Erişim 6 Aralık 2025. <https://kuran.diyanet.gov.tr>
- Harman, Ömer Faruk. “Lût”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 27/227-229. Ankara: TDV yayınları, 2003.
- İbn Kesîr. Ebu'l-Fida İmaduddin İsmail İbni Ömer. *el-Bidâye ve’n-nihâye*. 4 Cilt. Beyrut: Mektebetü’l-Mearif, 1981.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Te’vilâtü’l-Kur’ân*. thk. Ertuğrul Boynukalın. 14 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2006.
- Mevdûdî, Ebû’l-A‘lâ. *Tefhîmü’l-Kur’ân*. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1987.
- Müftüoğlu, Ömer. *Kur’an’da Lut Kavmi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. Hayrettin Karaman vd. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Kurtubî, Ebû Bekir. el-Câmi’ li-Ahkâmi’l-Kur’ân, Thk. Dr. Hamdüddin Abdülhasen et-Türkî vd. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2006.
- Kutsal Kitap. Tevrat, Zebur, İncil*. İstanbul: kitab-ı Mukaddes Şirketi – Yeni Yaşam Yayınları, 2016.
- Râzî, İmam Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs (İbn Ebî Hâtim). *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm*, Thk. Es’ad Muhammed et-Tayyib. 1 Cilt. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz,1997.
- Râzî, Fahreddin. *Mefâtîhu’l-Ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Fikr.1981.
- “Sodom and Gomorrah.” *Encyclopaedia Britannica*. Erişim 27 Aralık 2025. <https://www.britannica.com/place/Sodom-and-Gomorrah>
- Sümertaş, Burhan. “Kur’an’da Hıyanet Kavramı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31 (2010), 222-223.
- Şengül, İdris. *Kur’an Kıssaları Üzerine*. İzmir: Işık Yayınları, 1994.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi’u’l-beyân ‘an te’vili âyi’l-Kur’ân*, thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî – Abdüssened Hasan Yemâme 25 Cilt. Kahire: Dâr Hicr. Ts.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr. *Milletler ve Hükümdarlar Tarihi*. çev. Ahmet Temir ve Zâkir Kadiri Ugan. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1965.
- Tuncer, Faruk. “Hz. Lût’un Kavmine Karşı Kızlarını Sunmasının Anlamı”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (2012), 26/111–136.
- Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dîni Kur’ân Dili*, Sad. Selahattin Kaya vd. 8 Cilt. İstanbul: Eser Yayıncılık, 1993.
- Yiğit, İsmail. *Peygamberler Tarihi*. İstanbul: Kayıhan yayınları, 2018.

Declaration of Interests (Çıkar Çatışması): The authors declare that they have no competing interest (Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir).

Funding (Finansal Destek): The authors declared that this study has received no financial support (Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir).

Ethical Statement (Etik Beyan): It is declared that scientific, ethical principles have been followed while carrying out and writing this study, and that all the sources used have been properly cited (Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur).

Ethics Committee Permission (Etik Kurul İzni): The article does not require ethics committee permission. (Makale etik kurul izni gerektirmemektedir).

